

“El que guanyem avui no ho podem perdre demà”

El tòpic diu, amb poc rigor, que el periodista no ha de ser mai notícia. Però, en el cas de Josep Faulí (Barcelona, 1932), haver fet setanta anys és una bona avinentesa perquè ens parli de periodisme, de literatura i del país. Ho fa un dels nostres informadors més ben informats, i un ciutadà que, des d'un civisme sostingut, transmet constantment la catalanitat que respira i que l'inspira.

Si n'haguéssim d'esmentar només un aspecte, segurament ens referiríem a Josep Faulí i Olive-lla com el primer director de l'*Avui*, el primer diari en català aparegut des de la Guerra Civil —l'any 1986 repetiria novament en el càrrec—. Però la seva densa i reconeguda trajectòria depassa clarament aquest cim.

Redactor, inicialment, d'*El Correo Catalán*, i després membre de *Diario de Barcelona*, ha estat columnista i col·laborador de les més variades i prestigioses publicacions. Cofundador l'any 1966 d'aquell estratègic Grup Democràtic de Periodistes i posteriorment cap de premsa de la Presidència de la Generalitat tant amb els presidents Tarradellas com Pujol, Faulí també ha estat, en l'administració catalana, subdirector general de Coordinació de Publicacions. Creu de Sant Jordi 1992, aquest col·leccionista de goigs i de comptes de restaurants s'ha jubilat recentment com a professor titular dels Estudis de Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra.

Amb vessants destacats com a crític literari —és doctor en Filologia Catalana— i analista de la nostra premsa escrita, entre els seus llibres figuren *Vida de Joan Prim* (1966), *Calaix de crític* (1973), *Converses amb deu líders* (1980), *L'interludi tràgic 1939-1975* (1981), *De Simenon a Maigret* (1989), *Convergència és així* (1991), *Diccionari de catalans de ficció* i *Les revistes culturals en català* (1995), *Novel·la catalana i guerra civil* (1999), *Mig segle de la Nit de Santa Llúcia* (2000) i *Els Jocs Florals de la Llengua Catalana de l'exili 1941-1977* (2002).

—Com s'inicia el seu decantament cap al periodisme?

—En els anys 50, tot el que es fes per a salvar la nostra societat i reconstruir Catalunya era bo, i em va semblar que el periodisme era una de les eines que podien influir-hi. Cal tenir en compte que havia abandonat els estudis d'enginyeria tan bon punt en vaig aprovar l'ingrés, i que no m'havia decidit a fer filosofia i lletres perquè l'imperatiu de guanyar-se la vida també comptava, i molt.

—I en el seu nacionalisme, hi havia una tradició familiar?

—A casa meua, més que nacionalisme en un sentit militant, el que hi havia era una manera molt natural de viure la catalanitat. En aquest sentit, el que em desperta molt és l'escola, i concretament el pas per un col·legi de claretians.

—El vell *Brusi* va ser l'escola professional definitiva...

—Sí, perquè la dilatada experiència de *Diario de Barcelona* —m'hi vaig estar setze anys!— la valoro no pas com a espectador —ben poca cosa més vaig ser a *El Correo Catalán*— sinó ja com a protagonista. Al *Brusi*, un redactor en cap d'origen aragonès em va oferir fer una secció de literatura catalana i redactar els editorials. Vaig acceptar la primera oferta, però no pas la segona, perquè no volia estar-me barallant cada dia.

—Fruit d'aquella època és el Grup Democràtic de Periodistes.

—Calia dur la llibertat de premsa tan lluny com fos possible. No era fàcil, perquè la correlació de forces ens

“La pressió dels catalans és tan gran que hi haurà més progressos dels que en aquests moments pensem”

era clarament desfavorable. A l'antiga Associació de la Premsa de Barcelona i al conjunt de la professió, com a conseqüència dels anys de dictadura, hi havia un pes franquista molt important.

—Lluitaven, doncs, contra un búnquer?

—Diguem-ho així, i la prova és que van ser necessàries cinc eleccions a l'Associació per tal d'esberlar-lo. Quan finalment ho vam aconseguir, ja arribava la democràcia, i el Grup, lògicament, es dissoldria, perquè la seva presència ja no tenia sentit.

—Quan va esdevenir director de l'*Avui*, hauria predit que l'èxit, tot i les dificultats, també acompanyaria l'empresa?

—Era difícil predir res perquè, el 1976, tot eren incerteses. Cal recordar que l'*Avui* obté el permís d'edició a començament d'aquell any, i surt al carrer per Sant Jordi. Es va creure que calia tirar pel dret i que, si anaven mal dades, a Madrid es trobessin amb el fet d'un diari real, no pas d'un diari hipotètic.

—Aquesta sortida apressada, no va perjudicar el producte?

—No ho crec. El que el va perjudicar, sobretot, és la manca de mitjans, i per això fèiem servir la que era aleshores la pitjor impremta periodística de Barcelona, la d'*El Noticiero Universal*.

—La il·lusió de la redacció inicial paliava una mica aquests dèficits?

—Certament, a la redacció hi havia molta dedicació i una gran voluntat de tirar endavant. El que va ser un obsta-

cle notori és que el nivell de català de molts d'aquells periodistes era, aleshores, força lamentable. Per tant, una de les primeres mesures que vaig haver d'adoptar va ser posar en marxa un equip de correctors, cosa que després s'ha generalitzat arreu.

—Les relacions amb el consell d'administració tampoc no eren fàcils?

—No, però no pot estranyar que la relació d'uns editors no professionals amb periodistes com Josep M. Cadenà, que era el subdirector, o jo mateix, comportés diferències de criteri. Recordo, posem per cas, que un dels consellers, que era comerciant, va dir un dia: “Aquest diari es ven poc. Quan a casa meva no venem, canviem l'aparador.” Em vaig espantar una mica, perquè els canvis, en premsa, no poden mai improvisar-se.

—Quines diferències va notar en tornar a dirigir l'*Avui* al cap de deu anys?

—L'entorn era molt diferent, perquè el diari s'havia anat consolidant i el país tornava a disposar d'estructures. La gran decepció, novament, va ser el domini de la llengua a la redacció, que continuava en un estat molt imperfecte. I és que, no ens enganyem: les llengües s'han d'aprendre a l'escola.

—Suposem que l'*Avui* no se n'hagués sortit. Aquest fracàs hipotètic, només ho seria d'un diari o també d'una concepció de país?

—Si una societat teòricament adulta com la nostra no pot mantenir un diari nacional en la seva llengua, el fracàs és de la societat.

—Hi ha, en l'espai català de comunicació, lloc per a un quart grup mediàtic més enllà de Zeta, Godó i Planeta, i que tingui una sensibilitat diferent?

—Pel que fa a lectors, sí que hi és; quant a suficient potència econòmica, no ho sé. En tot cas, crec que posant-hi intenció i mitjans hi ha d'haver aquest lloc, però hauria de ser servit per gent arriscada i d'idees clares.

—Com valora la singularitat d'EL TEMPS?

—EL TEMPS és una joia que no sé si ens mereixem, potser perquè no sempre li hem donat l'atenció que necessitava. Va néixer com l'obra d'un somniador arriscat que ens ha demostrat

que també sap tocar de peus a terra. Aquesta revista, que és inseparable de la personalitat d'Eliseu Climent, és un producte estrany no pas perquè ho sigui intrínsecament, sinó perquè, en el nostre àmbit, no s'assembla a cap altre.

—La premsa comarcal ha donat darremament mostres d'un gran dinamisme.

—El diari esportiu que fan ara constitueix, des de la vitalitat comarcal, un intent de premsa nacional claríssim, i és una pena que no estigui més ben distribuït. Hem de veure tot el que la gran coordinació d'esforços existent encara pot donar de sí, però la situació és, si més no, engrescadora.

—El consum, encara majoritari, de premsa diària en castellà, és un dels indicadors d'una consciència nacional feble?

—Sap greu dir-ho, però això és ben veritat. Tot i que, després de les catalanitzacions parcials d'*El Periódico* i de *Segre*, la qüestió, també numèricament, ha canviat una mica.

—La *Vanguardia* continua sent, a Catalunya, el gran diari?

—Ho és, perquè té molts mitjans i capacitat de renovar-se. I té una immensa tradició.

—El periodista Marçal Sintes ha escrit que, dins el gremi periodístic, “el simple fet de sentir-se nacionalista català ha estat sovint mal vist des del consens dominant”. Hi està d'acord?

—Sí, però no solament en el camp periodístic, sinó en altres àmbits de la vida catalana en general. Per a molts, el fet d'haver destacat en aquest sentit ha estat una rèmor.

—Quin balanç fa de la seva trajectòria docent a la Pompeu Fabra?

—Ha estat una experiència molt interessant, perquè, a una certa edat, m'ha permès posar-me novament en contacte amb gent jove. Els nostres universitaris d'avui són molt conservadors i, com que s'ho han trobat tot fet, tenen poc esperit de lluita. Ep!, hi ha santíssimes excepcions, com a tot arreu.

—És una paradoxa, però l'èxit dels estudis de periodisme fa accedir, després, a la precarietat laboral.

—Aquesta precarietat no ve d'ara. A les redaccions, els antics alumnes en

pràctiques eren, habitualment, molt ben rebuts. Entre altres coses, perquè les empreses, amb el seu concurs, s'estalviaven molts diners. A més, la precarietat laboral, en molts sectors d'activitat, avui és generalitzada.

—I, com en molts sectors, el periodisme també ha canviat molt. De la linotípia al món d'Internet hi ha un abisme...

—El canvi no és solament tecnològic. Hem passat d'unes empreses de nyigui-nyogui, sovint inspirades en motius polítics més o menys amagats, a unes empreses purament comercials. Tot plegat ha creat unes relacions de treball noves, perquè el periodista té més complicitat amb l'empresa que no pas abans, i les redaccions no són ja llocs d'estada, sinó llocs de pas. No són àmbits de convivència, sinó més aviat de competència. Amb tantes excepcions com calgui.

—I quin àmbit propi li resta al periodisme en aquest gran marc que constitueix la societat de la informació?

—El paper del periodisme en aquest marc és el de la comunicació noticiable. Per això no quedarà ofegat, ja que sap adaptar-se a les circumstàncies i sap adoptar formes que semblen noves però que responen als impulsos de sempre.

—La seva tasca com a crític literari ha prestat molts serveis al lector...

—És lògic, perquè aquesta tasca arrenca, si més no, de les inquietuds covades en els anys de més intensa formació meua, que jo situo entre el 1949 i el 1953.

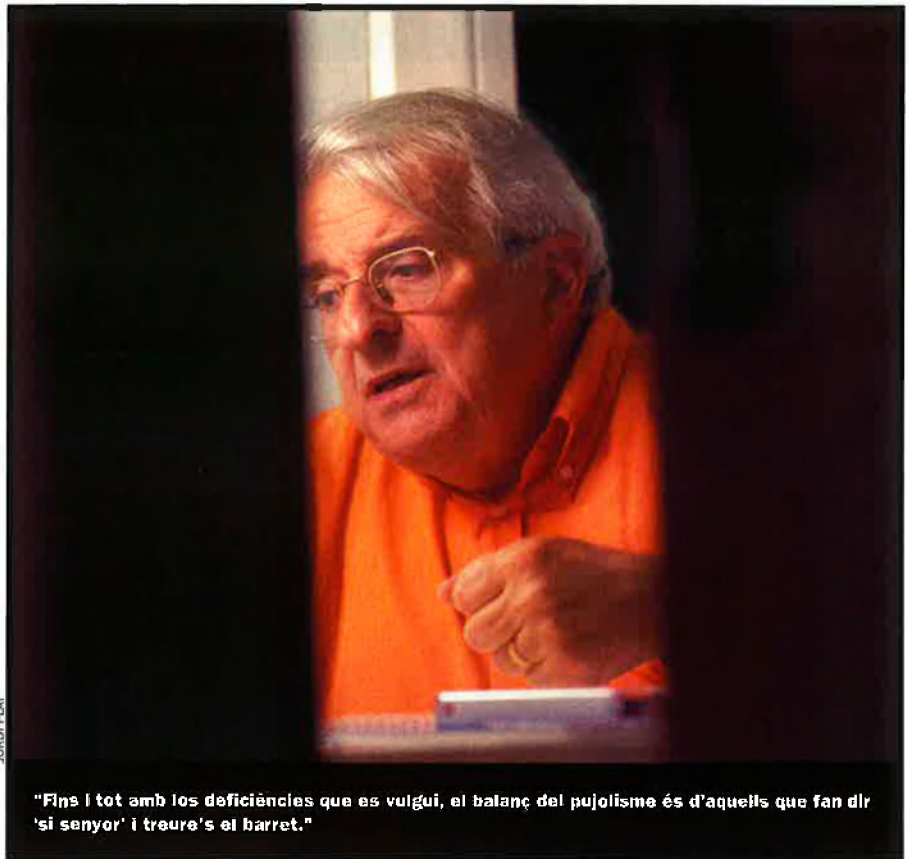
—Quins serien, en relació a la literatura catalana i al segle XX, els noms del seu particular cànon literari?

—En diré cinc: Riba, Carner, Pla, Rodoreda i Pedroló.

—La qualitat de les lletres catalanes, com es diu sovint, és equiparable a la de moltes cultures?

—Ho és, però amb la diferència, no negligible, que nosaltres no tenim estat. Que si ens mereixem un premi Nobel? Si altres cultures l'han tingut, perquè no nosaltres... Però no m'hi encaparraria, en aquest tema.

—Els seus articles dels diumenges a l'Avui volen posar-nos a l'abast el sentit de la catalanitat en el nostre temps...

"Fins i tot amb les deficiències que es vulgui, el balanç del pujolisme és d'aquells que fan dir 'sí senyor' i treure's el barret."

—Sí, aquests articles volen llegir i interpretar les coses que ens passen, sempre des d'una perspectiva de país. I el balanç del país que intento reflectir-hi és, a hores d'ara, moderadament positiu. Necessitem avançar molt, encara, però mai provocant una trencadissa. El que guanyem avui no ho podem perdre demà.

—Ara, quan Pujol, més que retirar-se, s'enretira —com diu ell—, ja deu ser possible establir un balanç provisional del pujolisme.

—El pujolisme queda per a la història com un dels períodes més significats de la vida catalana. Sobretot, pel canvi que va suposar respecte del període anterior immediat, o per la manera d'enfocar problemes que feia molts anys que no s'abordaven, i que Déu n'hi do com ens n'hem sortit. Fins i tot amb les deficiències que es vulgui, el balanç és d'aquells que fan dir "sí senyor" i treure's el barret.

—Mirem ara a ponent: "Aznar y cierra España"?

—Certament, Espanya s'ha tornat a tancar d'una manera preocupant. Tot

i així, els catalans hem de ser capaços d'arribar a qualsevol lloc, en el marc d'una Europa que, no ho oblidem, l'han fet els estats. Però la força de pressió és tan gran que hi haurà més progressos dels que en aquest moment ens pensem.

—Els Països Catalans són viables, singularment, en l'ordre cultural?

—Sí, perquè, poc o molt, la cosa funciona. El màxim inconvenient, com sempre, és a València. Malgrat això, que cal assumir, molts amics meus valencians van parlar, durant molt temps, de Països Catalans. Ara en parlen molt menys. Tot això, què vol dir? Potser significa que aquella via, en lloc de facilitar-los el progrés, els el frenava.

—Setanta anys... Josep Faulí té previst delectar-nos amb unes memòries?

—De moment, aquesta possibilitat no figura entre els meus plans. Jo, fins ara, escrivia, llegia i investigava. Un cop oficialment jubilat, és el que penso continuar fent.

Joan Alcaraz